

Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliaq Inatsisartut

15-05-2024
Sags nr. 2024 - 7323
Akt. id. 24184855

Postboks 970
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 34 63 64
E-mail: isn@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

UPA2024/46 Aliasunneq pillugu sulinngiffeqarneq pillugu ataatsimiititaliami suliarineqarneranut atatillugu apeqqutinik akissuteqarneq

Asasakka Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliamut ilaasortat.

UPA2024-mi immikkoortoq 46 pillugu apeqqutinut nassiunneqartunut qujanaq:

"Naartunermi, erninermi meeravissiartaarnermilu sulinngiffeqartarneq pillugu Inatsisartut inatsisaata allanngortinneratigut inuit qitornaminnik, aappaminnik inooqatigisaminnilluunniit toqkkut annaasaqarsimatillugit qaammatit pingasut angullugit aningaasaateqarfimmit akiliunneqarlutik sulinngiffeqarsinnaanissaat anguniarlugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffissaattut siunnersuut. Allannguut UPA2025-mi naammassereersimassaaq."

Apeqqutit saqqummiunneqartut akissutaat ataani allaqqapput

- 1. Erninermi sulinngiffeqarnermut aningaasaateqarfiup atuuttup aappaasup inooqataasullu meeqqaminnik annaasaqartunut periarfissaaneranut taarsiullugu nutaarluinnarmik aningaasaateqarfiliorniarnermut suna tunngaviva?**
- 2. Siuliani apeqqutigineqartumut aporfiusimasinnaasut nassuiaqqullugit Naalakkersuisoq qinnuigineqarpoq**

Apeqqutit 1 2-lu imminnut ataqatigiinnerat qanimmata, ataatsimoortillugit akissuteqarfigineqarput.

Inunnut meeqqaminnik, aappaminnik inooqatiminnillu annaasaqartunut periarfissanik pilersitsiniarluni, erninermi aningaasaateqarfiup atuuttup atorineqarnissaata inassutigineqannginneranut pissutaasut arlaqarput. Pissutaasut pingaarnerpaat sisamat, aamma aporfiusinnaasut, ataasiakkaarlugit ataani allaatigineqassapput. Taamaattoq oqaatigisariaqarpoq, piffissaliusaaq sivikitsooq tunngavigalugu pissutsinik tamanik sukumiisumik allaatiginninnissaq periarfissaqanngimmat. Taamaattumik akissuteqaammi matumani allanik pissuteqarsinnaasooq, aporfissaqarsinnaasooq aamma pissutsit allat atuussinnaasut eqqumaffigeqquneqarpoq.

Inatsiseqarneq eqqortoq – inatsisitigut isumannaatsuuneq

Naalakkersuisut siunnersuutip siullermeerneqarneranut akissuteqaamminni tunngavilersuutigaat, naartunermi, erninermi meeravissiartaarnermilu sulinggiffeqartarneq pillugu Inatsisartut inatsisaat (erninermut inatsit) inuit aappaminnik annaasaqartut pisinnaatitaaffii pillugit aalajangersaanissamut inissaminiingitsoq.

Erninermut inatsit siullerpaamik angajoqqaanut pisinnaatitaaffiliilluni malittarisassiorpoq. Inatsisiliornermi inatsisitigut isumannaatsuunissamut tunngatillugu periusaavoq qitiulluinnartoq, malittarisassat atuuttut innuttaasut nalunginnissaannut periarfissaqarnissaat, aamma inatsisitigut inissisimanertik siumut takorloorsinnaanissaat. Inatsimmi angajoqqaat pisinnaatitaaffiitut sammitinneqartumi, inunntut aappaminnik annaasaqartunut pisinnaatitaaffiit pillugit malittarisassanik aalajangersaaneq, innuttaasunut siumut takorlooruminaassaaq, taamaattumillu inatsisitigut isumannaatsuuneq ajorseriartinneqassalluni.

Erninermi aningaasaateqarfimmu, erninermut inatsimmi inatsisitigut tunngaveqartumut, isiginnittariaatsit taakkua saatinneqarsinnaapput. Innuttaasunut suliffeqarfinnullu siumut takorlooruminaallissaaq erninermi aningaasaateqarfimmi aamma innuttaasut aappaminnik annaasaqartunut aliasunneq pillugu sulinggiffeqarnermut suliaassat suliarineqartalerpata.

Erninermut inatsit angajoqqaanut tunngasumik inatsisaammat tunngavilersuutigineqarsinnaavoq, inatsisitigut isumannaatsuunermut tunngatillugu kingunerisassai assingiissanngimmata aliasunneq pillugu sulinggiffeqartarneq, angajoqqaanut tamanut piffissami sivisunerusumi erninermut inatsimmi atuutereertunik, annertusineqarpat.

Suliffeqarnermi namminersortut suleqatigalugit erninermi aningaasaateqarfiup pilersinneqarnera

Erninermi aningaasaateqarfik suliffeqarnermi namminersortut qanimut suleqatigalugit pilersinneqarpoq. Erninermi aningaasaateqarfik pillugu isumassarsiaq pilerpoq, ilaatigut politikikkut oqallinnermi, kisianni suliffeqarnermi peqataasut akornanni aamma oqaloqatigiinnermi. Naalakkersuisut suliffeqarnermi peqataasunik aallarnisaataasumik oqaloqatigiinnerat aallartimmat, erninermi aningaasaateqarfimmik namminersortumik pilersitsinissaq, Namminersortutik Oqartussanik aningaasaqarnikkut tapersorsorneqartoq aamma naalakkersuinikkut minnerpaamik akuleruffigineqartoq pillugu suliffeqarnermi peqataasut aallaqqaataaniilli ersarissumik kissaateqarpat.

Erninermi aningaasaateqarfik tassaavoq suliffeqarnermi namminersortunik isumaqatiginninniarnert amerlasuut aqutigalugit anguneqartoq. Naalakkersuisut aamma sulisitsisut kattuffiunik, pingaarnertut pisortaqarfinni ilaasortaqartunik, oqaloqateqarput, aamma matumani ersarissumik kissaatigineqarluni, pisortani atorfilinnut erninermi aningaasaateqarfimmik pilersitsisoqassanngitsoq.

Erninermi aningaasaateqarfiup sullinniagai, pisortani atorfillit, namminersortut ilinniartullu ilanngullugit, suliffeqarnermi peqataasut ilanngutiteqqaarnagit, annertusineqarpata, tamanna erninermi aningaasaateqarfiup tunngavippiaa pillugu suliffeqarnermi namminersortunik naalakkersuinikkut isumaqatigiissut kiisalu pisortani suliffeqarneq pillugu naalakkersuinikkut isumaqatigiissummi aningaasaateqarfimmu ilanngunneqannginnissaat pillugu unioqqutinneqassapput. Tamanna Naalakkersuisut suliffeqarnermilu peqataasut akornanni suleqatigiinnermi tatiginninnermik annikillisisinnaavoq, siunissamilu isumaqatigiissutit assingusut pillugit isumaqatigiissuteqarnissamut aporfiulersinnaalluni.

Erninermi aningaasaateqarfik utertitsilluni akiliisarnermut aqqissuussatut

Erninermi aningaasaateqarfiup ilusilernera pillugu sulinerup aallaavigaa, akissarsiallit sulingiffeqarnerup nalaani akissarsinissamut pisinnaatitaaffeqarnerat, aamma namminersortuni atorfilinnut erninermi ullormusianut taarsiullugit utertitsilluni akiliisarneq peqatigalugu atuutilersinneqarluni.

Erninermi aningaasaateqarfiup siunertaraa sulingiffeqarnerup nalaani akissarsianut sulisitsisut aningaasartuutaannik nalimmassaanissaq. Taamaalilluni aningaasaateqarfivik pineqarnani, kisianni utertitsilluni akiliisarnermut aamma aningaasanik agguasseqqinnermi aqqissuussinerulluni.

Erninermi aningaasaateqarfimmi sulisitsisuniit utertitsilluni akiliisarnerit taamaallaat suliarineqartarput, taamaalillunilu innuttaasunik attaveqartoqarneq ajorluni.

Angajoqqaat, sulingiffeqarnerup nalaani meeqqaminnik annaasaqartut, ullumikkut sapaatit akunneri sisamanik sulinginnissamut pisinnaatitaapput. Tamanna erninermi aningaasaateqarfimmi ilaatinneqarpoq, aliasunneq pillugu sulingiffeqarneq tassaammat akissarsialinnut, inuussutissarsiorluni namminersortunut ilinniartunullu tamanut sulinginnermi erninermi ullormusiaqarnissamut pisinnaatitaaffik.

Aliasunneq pillugu sulingiffeqarneq erninermi aningaasaateqarfimmi suliassat suliarineqartarnerannut ilanngunneqassappat, aallaqqaammut piumasaqaataassaaq, sulisitsisut aliasunneq pillugu sulingiffeqarnerup nalaani akissarsiaqartitsisarnissaannut pisussaaffilerneqassasut aamma atorfillit akissarsiaasa ilaannik aningaasaateqarfimmut akiliisarnissamut pisussaaffilerneqassasut. Tamatuma kingorna aliasunneq pillugu sulingiffeqarnerup nalaani akissarsianut aningaasartuutit pillugit aningaasaateqarfimmut utertitsilluni akiliinissamut sulisitsisoq qinnuteqarsinnaalissaaq.

Tamatumunnga atatillugu aamma oqaatigisariaqarpoq, erninermut inatsisip suliarinerata nalaani misissorneqarmat, pisortani atorfillit sulingiffeqarnerup nalaani akissarsiaqarnissamut pisinnaatitaaffimmut ilanngunneqarsinnaanerit. Tamanna pisortani atorfilinnut akissarsiallit kattuffiisa arlallit annertuumik akerliuffigaat taamaattumillu unitsiinneqarluni.

Aalajangiiffigisassatut siunnersuummi aliasunneq pillugu sulingiffeqarneq qanoq ililluni aningaasalersorneqassanersoq pillugu isummertoqanngilaq. Aliasunneq pillugu sulingiffeqarneq akissarsiaqarnissamut pisinnaatitaaffiunissaa *ilanngunneqassanngippat*, erninermi aningaasaateqarfiup suliassanik suliarinnittarnera allaffissorneralu tunngaviatigut allanngortinneqarnissaanik piumasaqaateqassaaq.

Erninermi aningaasaateqarfik namminersortuuvoq, siulersuisuinik aqunneqartoq allattoqarfimmillu pilersitsisoq, utertitsilluni akiliinissarnermut suliassanik suliarinnittarneq eqqarsaatigalugu inatsisinut tunngatillugu namminersortutut inissimasoq. Taamaattumik aningaasaateqarfik ingerlatsinermit tunngatillugu inatsisitigut suliassanik suliarinnittarnermut ilaatinneqanngilaq. Aningaasaateqarfik innuttaasut qinnuteqaataannik toqqaannartumik suliaqartalissappat, innuttaasunik inatsisitigut qulakkeerinnittut, soorlu pisortat oqartussaaffianiit isomaginninnikkut ikiorsiissutit pillugit qinnuteqaateqarpata, assinganik illersorneqassanngillat. Assersuutigalugu peqataasunik tusarniaanissamut, tunngavilersuinissamut aamma naammagittaalliuteqarnissamut pisinnaatitaaffinnut ilaatinneqartut. Ilanngullugu erninermi aningaasaateqarfik assersuutigalugu ombudsmandip nakkutilliineranut imaluunniit Naalakkersuisut nakkutilliinissamut ingerlatsiviisa pisinnaatitaanerannut ilaatinneqanngilaq.

Erninermi aningaasaateqarfimmik aningaasalersuineq

Erninermi aningaasaateqarfiup aningaasartuutai ilaatigut sulisitsisut akiliutaannik, namminersorlutik sulisitsisuniit, sulisoqarnermut akitsuutitigut, ilaatigullu Namminersorlutik Oqartussat ukiumoortumik tapiissutaannik aningaasalersorneqarput.

Erninermi aningaasaateqarfik pisortani atorfilinnut, namminersortunut ilinniartunullu suliassanut tunngasunik suliarinnittalissappat, piumasaqaataassaaq, inuit eqimattat taakkua aamma aningaasaateqarfimmut sulisoqarnermut akitsuutip ilaanik akiliisalernissaat.

Taamaalilluni aningaasaateqarfiup aningaasalersorneqarnera pisariunerusumik aaqqiiviginissaa pisariaqalissaaq, suliffeqarnermi namminersortut akigitamik qaffasinnerusumik akiliisalissallutik, naartunermi, erninermi meeravissartaarnermilu sulinngiffeqarnermik aamma aliasunneq pillugu sulinngiffeqarnermik matussusiisusaaq, eqimattallu sinnera akigitamik appasinnerusumik akiliisassalluni, aliasunneq pillugu sulinngiffeqarneq taamaallaat matussusiisusaaq.

3. Erninermi sulinngiffeqarnermut aningaasaateqarfik maanna atuuttup atornergarnissaanut allaffissornikkut aningaasartuutitik sipaarfiusinnaagaluarpa?

Aliasunneq pillugu sulinngiffeqarnermut sulinngiffeqarnerup nalaani akissarsiaqarnissamut pisinnaatitaaffeqassanersoq, aamma aningaasaateqarfik aliasunneq pillugu sulinngiffeqarnermik suliassanik suliaqartalissappat, aningaasaateqarfiup siulersuisunit allaffeqarfianillu aliasunneq pillugu sulinngiffeqarnermut atatillugu suliassat sorliit suliarineqassanersut, aalajangiinissamut siunnersuummi allaqqasoqanngilaq. Tamanna tunngavigalugu erninermi aningaasaateqarfik atuuttoq atorlugu imaluunniit aliasunneq pillugu sulinngiffeqarnermik suliassanik suliaqarnissamut immikkut ittumik aaqqissuussamik pilersitsinermut allaffissornikkut aningaasartuutit amerlassusaat pillugu Naalakkersuisut naatsorsorsinnaanngilaat.

Taamaattoq Naalakkersuisut isumaqarput, erninermi aningaasaateqarfik atuuttoq atorneratigut allaffissornikkut aningaasartuutitik sipaarfiusinnaanera nalorninartortaqartoq.

Aliasunneq pillugu sulinngiffeqarnermi akissarsiaqarnissamut pisinnaatitaaffeqassappat, erninermi aningaasaateqarfiup sulisitsisunut, atorfillit aliasunneq pillugu sulinngiffeqartut akissarsiaqartinnerannut, utertitsilluni akiliisitsinermut sulianut kisimi suliaqartartussaassaaq. Allaffissornikkut aningaasartuutaanerusut tamatumani killeqassapput. Aallaqqaammut pineqassaaq suliassat amerlinerat kiisalu aliasunneq pillugu sulinngiffeqarnermut suliassanik suliarinnittarnermut nutaamik periuseqalernissaaq. Tamanna aamma isumaqassaaq sulisitsisunik ilitsersuussinermut, nittartakkamik naleqqussaannermut il.il. atatillugu suliaqarnerulernissaaq. Suliassat suliarineqartarnerannik kattussinermi annertuumik ingerlatsinermut arlalinnik iluaqutissartaqarsinnaavoq.

Erninermi aningaasaateqarfiup siulersuisui ukiumoortumik nalunaarusiornissamut aamma Naalakkersuisunut nalunaaruteqartarnissamut peqquneqarput. Nalunaarut imaqartussaavoq utertitsilluni akiliinermut suliat pillugit naatsorsueqqissaarneq, kiisalu sulisitsisut aningaasaateqarfimmut qanoq akiliisarnissaat aamma atorfillip sulinngiffeqarnerup nalaani akissarsiaqarneranut akigitat. Erninermi aningaasaateqarfimmut aliasunneq pillugu sulinngiffeqarneq ilanngunneqassappat, nalunaarut siulersuisunit suliarineqartartoq kalluarneqassanersoq pillugu isummertoqartariaqassaaq. Tamanna allattoqarfimmut siulersuisunullu suliat annertusinerannik kinguneqarsinnaavoq.

Aliasunneq pillugu sulingiffeqarnermi akissarsiaqarnissamut pisinnaatitaaffik ilaatinneqanngippat, kisianni ikiorsiissut innuttaasunut toqqaannartumik tunniunneqartartussaasoq, erninermi aningaasaateqarfiup suleriaasianik tamakkiisumik aaqqissuusseqqinneq pineqalissaaq, tamannalu pingaartumik aallaqqaataani annertuupilussuarmik suliaqarnerulernermik kinguneqartussaalluni, aaqqissuusamik suliassanillu sularinnittarnermik allannguisoqarluni. Suliassat sularineqartarnerat tunngaviatigut assigiinngitsut marluummata, pissusiviusut imaalissapput sumiiffimmi ataatsimi aaqqissuusat marluk assigiinngitsut atorineqartussanngorlutik. Taamaattumik aliasunneq pillugu sulingiffeqarnermik suliassanik sularinnittarnermut aaqqissuusamik immikkut ittumik pilersitsinermut sanilliullugu sipaarutaasussat killeqartupilussuussapput.

Erninermi aningaasaateqarfimmi allattoqarfik erninermi aningaasaateqarfimmit atorfeqartinneqarpoq taamaallaat utertitsilluni akiliinissamut suliassanik suliaqartartussanngorlugu. Allattoqarfik ullumikkut nunami maani eqqartuussissuserisut allaffianni inissisimavoq. Aliasunneq pillugu sulingiffeqarneq ilanngunneqarpat allattoqarfiup suliassaqaqarfianik annertuumik allannguineramik kinguneqartussaammata, Naalakkersuisut naliliipput, tamanna siulersuisut aamma allattoqarfiup akornanni isumaqatigiissummik isumaqatiginninniarnermik nutaamik kinguneqassasoq. Qulakkeerineqarsinnaanngilaq maannakkut allattoqarfiup soqutigissagaa suliassaqaqarfiup annertunerulernissaa. Tamanna isumaqarsinnaavoq siulersuisut allattoqarfimmik nutaamik nassaarniartariaqassasut, tamannalu isumaqassalluni ilisimasanik annaasaqarneq aamma suliassat sularineqartarnerat sivitsussasoq naatsorsuutigineqartariaqartoq, allattoqarfimmi nutaq pilersinneqartariaqassaaq ilinniartitsisoqarlunilu.

Inussiarnersumik inuulluaqquillunga

Hans Peter Poulsen